

НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА "СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"

XVIII НАЦИОНАЛНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ

С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

„ОБЩЕСТВОТО НА ЗНАНИЕТО И ХУМАНИЗМЪТ НА XXI ВЕК“

1–2 НОЕМВРИ 2020 Г.

СОФИЯ, БЪЛГАРИЯ

**ДОКУМЕНТАЛНИ СВИДЕТЕЛСТВА ОТ ФОНДА НА НАЦИОНАЛНАТА БИБЛИОТЕКА
"СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ" ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И
ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА НА БИБЛИОТЕЧНИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ В БЪЛГАРИЯ**

**ПОСВЕЩАВА СЕ НА 70-ТА ГОДИШНИНА ОТ СЪЗДАВАНЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ
БИБЛИОТЕКАРСКИ ИНСТИТУТ**

**Доц. д-р Красимира Александрова
д-р Ваня Аврамова**

СТРУКТУРА НА ПРЕЗЕНТАЦИЯТА

1. Въведение
2. Кратък исторически обзор за началото на библиотечното образование у нас
3. Съдбовната симбиоза между Народната библиотека, Български библиографски институт и първи стъпки за изграждането на Държавния библиотекарски институт
4. Държавен библиотекарски институт
5. Заключение

„Триединството информация-наука-школа във всяко общество е знак и реален двигател за здравия дух, креативността и жизнеността на това общество.“

проф. дин Стоян Денчев

ВЪВЕДЕНИЕ

Държавният библиотечен институт както и Народната библиотека са институции създадени **с благородна цел** и въплъщават идеите и енергията на своите първостроители и техните следовници и до днес. В продължение на 27 години Народната библиотека оказва огромна морална, материална и методическа помощ, съдействайки за укрепването и развитието на Държавния библиотечен институт, с който са съдбовно свързани и преплетени във времето, вървейки рамо до рамо по пътя на знанието.

КРАТЪК ИСТОРИЧЕСКИ ОБЗОР ЗА НАЧАЛОТО НА БИБЛИОТЕЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ У НАС

Всяко начало е трудно и изпълнено с много неизвестност и несигурност, липсват традиции и опит. През август (от 10 до 25 август) 1923 г. се организират първите курсове за библиотекари. Те са едномесечни и са предназначени за работещи в читалища и за учители библиотекари. Целта е обучаемите да получат основни познания по библиотечна техника, художествена литература, кулурно-просветна работа и др. За лектори са привлечени Стоян Аргиров, Стилиян Чилингиров, д-р Мара Теодорова и Васил Класанов, които са и първите преподаватели в България по библиотековедски дисциплини. В програмата на библиотечните курсове са включени следните учебни предмети: **„Етнография“**, **„Практическа археология и нумизматика“**, **„Предмет и същност на библиотекознанието“**, **„Библиотечни системи. Подвижни библиотеки“**.

КРАТЪК ИСТОРИЧЕСКИ ОБЗОР ЗА НАЧАЛОТО НА БИБЛИОТЕЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ У НАС

До края на 30-те години на ХХ век в курсовете на Висшия читалищен съюз, се подготвят около 550 библиотекари. По думите на изследователя на българското библиотекознание, библиотековед и дългогодишен преподавател в УниБит М. Младенова до края на Първата световна война Стоян Аргиров и Ячо Хлебаров **„изграждат ясни научни представи за изискванията към библиотечната професия: енциклопедично, предимно хуманитарно образование, като се отделя специално внимание на познанията в областта на библиотекознанието; владенето на чужди езици и доброто познаване на библиотечния фонд”**. Курсовете, организирани от Висшия читалищен съюз продължават до 1938 г. като единствената форма за подготовка на библиотекари у нас.

КРАТЪК ИСТОРИЧЕСКИ ОБЗОР ЗА НАЧАЛОТО НА БИБЛИОТЕЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ У НАС

Като обобщение за периода до 1944 г. по отношение на развитието и първите стъпки на библиотечното образование и изграждането на професионалната подготовка на библиотекарите у нас в организираните от Висшия читалищен съюз и Министерството на народното просвещение курсове, както и лекциите по библиотекознание, четени в СУ **„...представяват начален етап от зараждащото се библиотечно образование в България, а библиотечната професия започва да се възприема от обществото като професия, изискваща специфични знания, получаването на които е възможно само в специализирано учебно заведение”**.

КРАТЪК ИСТОРИЧЕСКИ ОБЗОР ЗА НАЧАЛОТО НА БИБЛИОТЕЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ У НАС

Курсовете, организирани от Висшия читалищен съюз продължават до 1938 г. като единствената форма за подготовка на библиотекари у нас.

Паралелно с това през 1924 г. в Софийския университет в историко-филологическия факултет, стартира факултативен курс по библиотекознание два пъти седмично за срок от два семестъра.

През 1942 г. Тодор Боров започва да чете лекции по библиотекознание във висшите търговски училища във Варна и Свищов, а от следващата и в Софийския университет.

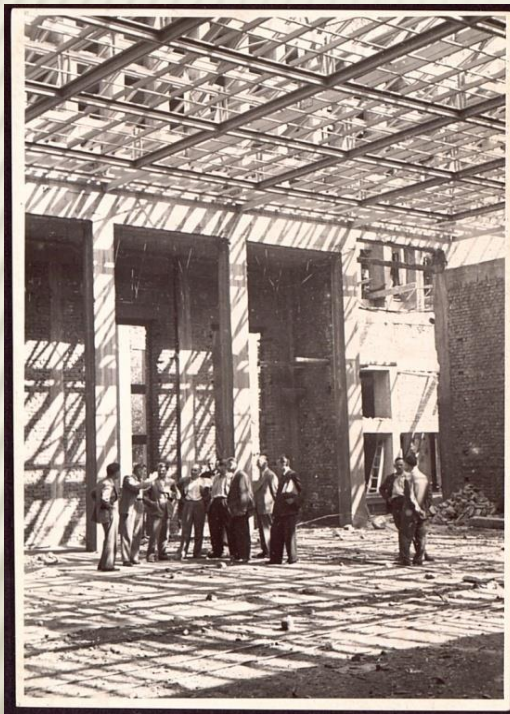
В проучването на М. Младенова се споменава, че през 1943 г. Васил Класанов, който по това време е директор на Шуменската народна библиотека, създава два проекта на правилник за изпит за „пазител“ и „библиотекар“ в народните и публичните библиотеки, които предлага на вниманието на министъра на просвещението проф. Борис Йоцов. Впоследствие с постановление на Министерския съвет от 29.03.1943 г. е одобрен **„Правилник за курс и изпит за пазители и за стаж и изпит на библиотекари във народните библиотеки, университетската библиотека и в библиотеката на Висшето техническо училище“**.

КРАТЪК ИСТОРИЧЕСКИ ОБЗОР ЗА НАЧАЛОТО НА БИБЛИОТЕЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ У НАС

В курса са включени следните предмети: кратка история на библиотечното дело, библиотекознание, книгопечатане, уредба на библиотеките, закон за народното просвещение и закон за народните читалища. Лекциите се провеждат сутрин, а следобед курсистите практикуват в Народната и Университетска библиотека.

Като обобщение за периода до 1944 г. по отношение на развитието и първите стъпки на библиотечното образование и изграждането на професионалната подготовка на библиотекари у нас в организираните от Висшия читалищен съюз и Министерството на народното просвещение курсове, както и лекциите по библиотекознание, четени в СУ **„...представяват начален етап от зараждащото се библиотечно образование в България, а библиотечната професия започва да се възприема от обществото като професия, изискваща специфични знания, получаването на които е възможно само в специализирано учебно заведение.“**

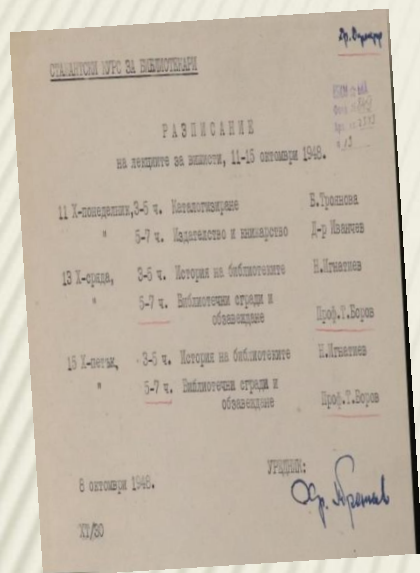
СЪДБОВНАТА СИМБИОЗА МЕЖДУ НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА, БЪЛГАРСКИ БИБЛИОГРАФСКИ ИНСТИТУТ И ПЪРВИ СЪПКИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ БИБЛИОТЕКАРСКИ ИНСТИТУТ

Каталожен хол по време на строежа на Народна библиотека след пораженията от Втората световна война. НБКМ-БИА, С 1 9347.

Пред новоназначения директор на Народната библиотека от 1 декември 1944 г. Т.Боров, стоят две изключително важни за решаване задачи: от една страна е необходимо да се възстанови разрушената от бомбандировките сграда и да се намери място, в което да се изнесе библиотечният фонд, струпан в мазето на Съдебната палата, за да се спаси от пълно унищожение. От друга страна трябва да се създадат условия за работа на персонала, и библиотеката да бъде отново отворена за читатели, след като е затворила вратите си от начало на 1943 г. Във връзка с това в *„Доклад — изложение от Директора на Народната библиотека в София относно новостроящата се сграда на библиотеката”* Т.Боров прави детайлен обзор на състоянието към момента, като подробно разказва за състоянието на книжовното богатство, събирано с мъка близо 70 години и за трудностите свързани с изграждането на сградата на Народната библиотека. В последващ *„Доклад от Директора на Народната библиотека в София за дейността на същата от 9. IX. 1944 г. до 9. IX. 1946 г.”* до министъра на информацията и изкуствата, Т.Боров прави подробен отчет за намерените решения и предприетите действия.

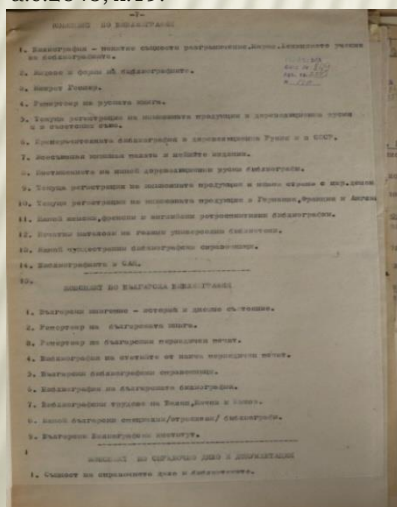
ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА НА БИБЛИОТЕКАРИТЕ В БЪЛГАРИЯ ПЕРИОДА СЛЕД 1944 Г.

Разписание за провеждане на лекциите за вишисти. НБКМ-БИА, фонд 849, а.е.2543, л.19.

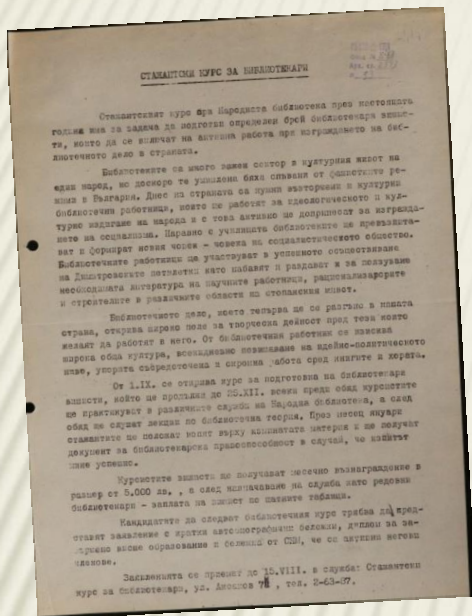
В периода след 1944 г. назрява и друг проблем, който трябва да се разреши своевременно и е свързан с **необходимостта от системна професионална подготовка на библиотекарите (курсовете за библиотекарите се провеждат до 1938 г.)**.

През 1946 г. е приет „Правилник за стаж и изпит на кандидатите за библиотекар при народните библиотеки“, публикуван в Държавен вестник, бр. 264 от 16 ноември 1946 г, поправен и допълнен на 29 октомври 1947 г. и влиза в сила от 15 септември 1946 г. като отменя правилника за курс и изпит на пазители и за етаж и изпит на библиотекарите в народните библиотеки („Държавен вестник“, брой 77 от 7 април 1943 г.). Стажът е неплатен и е планиран да се провежда в Народната библиотека, като започва на 1 октомври, включва практическа и теоритическа подготовка и завършва с изпит. Под ръководството на директора на Народната библиотека или на упълномощени от него лица, стажантите преминават през всички служби на библиотеката, за да се запознаят с библиотечарската работа. В своя доклад относно плана за работа на Народната библиотека — София през 1947 г., Т. Боров, директор на Народната библиотека споменава, че в приложение на публикувания Правилник през годината ще се приемат първата група редовни стажанти, „...с което се слага началото на системна подготовка на тъй занемарените у нас библиотечарски кадри“.

Конспект по библиографияза вишисти. НБКМ-БИА, фонд 849, а.е.2543, л.140.

ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА НА БИБЛИОТЕКАРИТЕ В БЪЛГАРИЯ ПЕРИОДА СЛЕД 1944 Г.

Информация за стажантски курс за библиотекарки към ББИ. НКМ-БИА, фонд 849, а.е.2543, л.93.

През 1948 г. към Българския библиографски институт е създадена служба „Стажантски курс за библиотекарки“, която подготвя два курса с различна професионална насоченост: за стажанти с висше образование, който стартира на 13 септември и за библиотекарки със средно образование, който започва на 2 ноември. Изпитите са проведени в началото на 1949 г.

Във връзка с правилното организиране и провеждане на курсовете са проучени учебни програми за подготовка на библиотекарки, на базата на които във връзка с предназначението си са разработени две програми: 1. „Програма за стаж по служби“ и 2. „Програма за лекциите“, които през годините се променят, но като цяло запазват и развиват основните за библиотечното образование дисциплини. Към курсовете са съставени и тематични библиографии в помощ на преподавателите. Всеки ден преди обяд курсистите практикуват в различните служби на Народната библиотека: архивен отдел, старопечатен отдел, набавяне, музикален отдел, международен книгообмен, карти и графика, обслужване, а следобедните часове слушат лекции по библиотечна теория

СТАЖАНТСКИ КУРС ЗА БИБЛИОТЕКАРИ		
РАЗПИСАНИЕ		
на лекциите за вечери, 27 септември - 3 септември 1948.		
27 IX - неделя	Получава на тричасови лекции по Библиотечна теория в Български	Тронево
28 - вторник	Лекция за библиотечния живот, и отделен на читателите	Варна
29 - среда	Използването	Д-р Вилков
30 - четвъртък	Посещение в печатница	Д-р Вилков
1 X - петък	Българска художествена литература	Проф. Димитров
2 - събота	" " "	" "

Забележка: Лекциите започват в 4 часа след вечерта.

Общ. д. 27 септември 1948. УРЕДИЛ: Д-р Димитров

Разписние за лекциите за вечери за периода 27 септември - 3 октомври 1948 г. НКМ-БИА, фонд 849, а.е.2543, л.18.

ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА НА БИБЛИОТЕКАРИТЕ В БЪЛГАРИЯ ПЕРИОДА СЛЕД 1944 Г.

Стажантски курс за библиотекарски

ПРОГРАМА

на лекциите от 17 октомври до 22 октомври

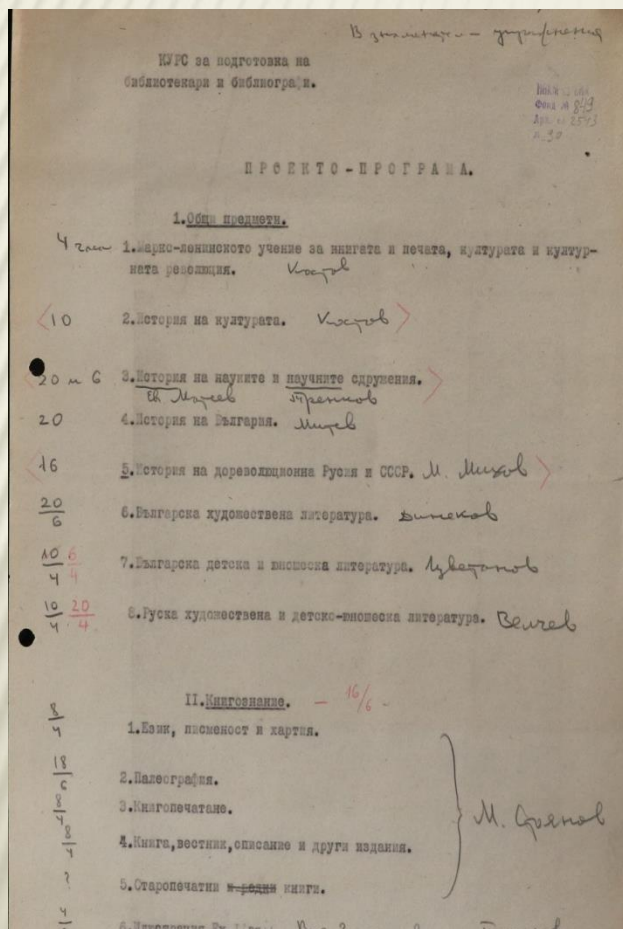
понеделник, 17.X.	7 - 8:30	Техника на библиотечна работа	Проф. Боров
	8:45 - 10:15	Техника на библиотечна работа /Украшения/	Др. Тренкова
вторник, 18.X.	7 - 8:30	Славянска палеография	Др. М. Стоянов
	8:45 - 10:15	Българска худ. литература	Проф. Димков
сряда, 19.X.	7 - 8:30	Техника на библиотечна работа	Проф. Т. Боров
	8:45 - 10:15	Техника на библиотечна работа /Украшения/	Др. Тренкова
четвъртък, 20.X.	7 - 8:30	Славянска палеография	Др. М. Стоянов
	8:45 - 10:15	Славянска палеография/упр./	"
петък, 21.X.	7 - 8:30	Увод в библиографията	Проф. Боров
	8:45 - 10:15	Техника на библиотечна работа /Украшения/	Др. Тренкова
събота, 22.X.	7 - 8:30	Славянска палеография	Др. М. Стоянов
	8:45 - 10:15	Българска худ. литература	Проф. Димков

17 октомври 1949.

Програма за стажантски курс за библиотекарски. НБКМ-БИА, фонд 849, а.е.2543, л.126.

Програмата за лекционното обучение включва предмети по „История на библиотечното дело“, „Увод в библиографията“, „Техника на библиотечното дело“ с преподавател Т. Боров „Детска и юношеска литература“, „Работа с читателя“ – Ц. Цветанов, „Книгопечатане“, „Книга, вестник, списание и други издания“ – М. Стоянов, „Български периодичен печат“ – Д. Иванчев, „Библиография“, „Справочно дело“ – Хр. Тренков, „Българска художествена литература“ – П. Динев, „Архивистика“ – Ив. Дуйчев, „Литература върху марксизмо-ленинизма“, „Библиотечно законодателство“ – В. Вълчев, „История на книгата, писмо, разни видове публикации“ – Д. Ганчева, „Каталози, каталогирание“, „История на библиотеката“ – Б. Божинова, „Библиотекознание – устройство на библиотеката“, „Психология на читателя“ – Ст. Станчев, „История на Народната библиотека“ – Ив. Панайотов, и др.

ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА НА БИБЛИОТЕКАРИТЕ В БЪЛГАРИЯ ПЕРИОДА СЛЕД 1944 Г.

Паралелно с курса за стажанти се провежда и „Курс за подготовка на библиотекарите и библиографи“, с подготвена програма, в която влизат общи дисциплини, библиотекознание, книгознание, справочно дело, библиография и документация. Лекциите се четат от Т.Боров, Ив.Панайотов, Л.Албанска, Б.Троянова, Д.Иванчев, Д.Ганчева и др.

В отчета на тогавашния уредник при Народната библиотека на ориенталски отдел Б.Недков, е отбелязано, че стажант-библиотекаря К.Конов „...се справя добре с описването на книги, владее отлично турски език и разчита арабското писмо...”

ДЪРЖАВНИЯ БИБЛИОТЕКАРСКИ ИНСТИТУТ И НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА – 27 ГОДИНИ ПОД ЕДИН ПОКРИВ

В доклад до Министерски съвет относно откриването на полувисш институт за подготовка на библиотекари, проф. С. Гановски, председател на Комитета за наука, изкуство и култура, изтъква, че Народната библиотека, освен опит в провеждането на курсове за библиотекари разполага и с „*основен преподавателски кадър и учебни пособия и изработена учебна програма*”, а също така в завършеното южно крило на библиотеката има предвидено помещение за библиотечен институт.

Държавния библиотекарски институт е създаден през 1950 г. като полувисше специализирано учебно заведение, с двегодишен курс на обучение под ръководството на Комитета за наука, изкуство и култура. Основната му задача е да подготвя кадри за „*общообразователните библиотеки, които по това време имат най-голямо значение за библиотечното обслужване в страната*”. В Постановление на Министерски съвет от 18 септември 1950 г. **се указва, че съществуващият при държавната библиотека „Васил Коларов“ стажантски курс за библиотекари, библиографи и архивисти се влива с досегашните си функции, задачи и бюджетни средства в Държавния библиотекарски институт и той ще организира задочно и вечерно обучение за подготовка на библиотечни кадри.**

ДЪРЖАВНИЯ БИБЛИОТЕКАРСКИ ИНСТИТУТ И НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА – 27 ГОДИНИ ПОД ЕДИН ПОКРИВ

На 1 ноември 1950 г. в едно от помещенията на Държавната библиотека „Васил Коларов“ започват редовните занятия на института. В поздравително слово на Тодор Боров от името на Българския библиографски институт, по повод официалното откриване на Държавния библиотекарски институт се казва, че това е важен ден за българските библиотекари, защото *„...съзнателния живот на професията започва с нейната самостоятелност.“* Съществен принос за успешното развитие на Държавния библиотекарски институт за подготовката на библиотечните специалисти има и Народната библиотека. В началото полувисшият институт няма своя сграда, където да се разположи и Библиотеката предоставя единствената си аудитория и седем стаи за провеждане на учебните занятия и за канцеларии. От една страна Народната библиотека предоставя своите фондове в помощ на образованието, а от друга осигурява кадри с висока професионална квалификация. Един от преподавателите в Държавния библиотекарски институт по това време библиографът и библиотековед Стефан Кралев подчертава огромното значение на атмосферата, която цари в Народната библиотека тогава и отбелязва, че наред с всичко друго тя има голямо възпитателно въздействие за оформянето на младите специалисти, а богатите книжовни фондове, интересът на читателите, ерудицията на работещите там, *„създавала у студентите увереност в обществената значимост на библиотечната професия и стимулирала желанието им да и се посветят.“*

СПОМЕНИТЕ НА ВЪЗПИТАНИК НА ДБИ И ПРЕПОДАВАТЕЛ В УНИБИТ - ПРОФ. ДПН АЛ. КУМАНОВА

За провеждането на учебния процес в годините 1975-1976, малко преди настаняването на Държавния библиотечен институт в новата сграда, черпим сведения от библиографоведа, философ, когнитолог и преподавател в УниБит проф. дпн Ал. Куманова, която разказва, че учебният процес е бил изключително ангажиращ - от 8 ч. сутринта до 20 ч. вечерта. Самите лекции са се водили на II етаж в сегашната читалня №9 „Официални издания“, която по това време е била обзаведена като аула със скамейки и подиум с катедра и дъска за преподавателите. Практическите занятия по езици и общообразователни дисциплини са се провеждали в таванските помещения над лекционната зала, където понастоящем се намира “Реставрационния център” на НБКМ, а практическите занятия по Обща библиография (Борис Десев) и Фондове и каталози (Василка Младенова), както и по Специална библиография (Пенка Митрани) са се провеждали на партера, в първите три стаи, където в момента се помещават издателството и ръководителят на направление „Библиотечно обслужване“. Относно духа и атмосферата по това време Ал. Куманова споделя, че за **студентите тогава е било чест и привилегия да имат достъп до богатите фондове на библиотеката, имало много висок академичен дух, а към студентите са се отнасяли с уважение - като към личности, на които се възлага огромна мисия.**

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За да се постави едно начало е необходима здрава основа, съградена от идеали, подкрепени с постоянство и упоритост. Връзката между Народната библиотека и Държавния библиотекарски институт прераснал в СВУБИТ, днес УниБИТ е неразривна и до днес. За значението на школата на Държавния библиотекарски институт, ще завършим с думите на Ал. Куманова, която казва: „...**съвременната - като поколение и менталност - професионална свързаност с предходните дейци е далеч не съизмерване и/или съперничество с тях и сблъсък помежду ни в интегралната информационно-комуникативна сфера, а мисия на интелектуално обединение, творческа симпатия, разнообразно сътрудничество, приемственост...**”

XVIII НАЦИОНАЛНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ
„ОБЩЕСТВОТО НА ЗНАНИЕТО И ХУМАНИЗМЪТ НА XXI ВЕК“
1–2 НОЕМВРИ 2020 Г.
СОФИЯ, БЪЛГАРИЯ

**БЛАГОДАРИМ ВИ ЗА
ВНИМАНИЕТО!**

**Доц. д-р Красимира Александрова
д-р Ваня Аврамова**